AHMED BİN SELMAN EN-NECCÂD

Bağdâd'da yetişen Hanbelî mezhebi âlimlerinden. Takvâ, zühd ve vera' sahibi olup, çok ibâdet eden, fıkıh ve hadîs âlimidir. İsmi Ahmed bin Selmân bin Hasen bin İsrail bin Yûnus'dur. Künyesi, Ebû Bekir'dir. "Neccâd" lakabı ile meşhûr olmuştur. 253 (m. 867) senesinde Bağdâd'da doğdu. Birçok âlimden ilim, aldı. Hanbelî mezhebindeki mes'eleler kendisinden sorulup, fetvâ istenirdi. Çok eseri vardır. Yaşadığı devirde, Irak'taki Hanbelî âlimlerinin en büyüğü idi. Ömrünün sonuna doğru gözleri görmez oldu. 348 (m. 959) senesi Zilhicce ayının son günlerinde vefât etti. "Bâb-ı Harbiyye" kabristanlığına defn edildi.

İlim öğrenmek için birçok yere yaya ve yalınayak olarak gitti. O; Yahyâ bin Ca'fer bin Zeberkân, Ahmed bin Melâ'ıb, el-Muhrimî, Hasen bin Mükrim el-Bezzâr, Ebû Dâvûd-ı Sicistânî, Ebû Kılâbe er-Rakkâşî, Ahmed bin Muhammed el-Berkî, Kâdı İsmail bin İshâk, Ebü'l-Ahvas el-Abkârî, Muhammed bin Süleymân el-Bâgendî, Ebû İsmail et-Tirmizî, Ca'fer bin Muhammed bin Şâkir es-Sâyıg, Bişr bin Mûsâ, Ahmed bin Hayseme, Haris bin Ebî Üsâme, Abdullah bin Ahmed bin Hanbel ve daha pekçok âlimden bizzat dinleyerek ilim öğrendi. Çok büyük bir âlim olarak yetişti. İlim ve gönül ehlinin sohbetinde kemâle geldi. İlmi toplayıp, yaymaya başladı. Hazreti Ömer bin Hattâb'dan rivâyet edilen hadîs-i şerifleri "Müsned" adlı kitabında topladı. Sadûk (rivâyetleri çok sağlam) bir hadîs râvisiydi. Resûlullahın hadîs-i şerîflerini, sünnetlerini (Peygamberimizin (aleyhisselâm) yapılmasını övdüğü, yahut devam üzere yaptığı ve yahut yapılırken görüp de mâni olmadığı şeyleri) içine alan çok büyük bir eser hazırladı, ilim öğrenmek ve hadîs-i şerîf ezberleyip rivâyet

etmek husûsunda, o kadar gayret sahibi bir kimseydi ki, na'lınlarını (ayakkabılarını) eline alıp öyle dolaşırdı. Ebû Hasen bin Razkaveyh, onun için: "Ebû Bekr en-Neccâd, ilimde meşhûr muhaddis ve büyük âlim Sa'îd'in oğlu diye meşhûr oldu" dedi. Çünkü Ebû Bekr en-Neccâd, ondan çok hadîs-i şerîf aldı. Onun rivâyet yolundan ayrılmadı. Ondan işitip rivâyet edenlerin bütün ilimlerini, eserlerinde toplamıştı. Yahyâ bin Sa'îd bunlardandır. Ahmed bin Selmân Sa'îd'den çok ilim aldı. Bu ikisinden her biri, çok hadîs-i şerîf bilmek bakımından zamanının bir tanesi idiler.

Ebû Ali bin Savvâf diyor ki, "Ebû Bekr bin Neccâd, bizimle beraber, hadîs-i şerîf öğrenmek için muhaddis âlimlere gelirdi. Na'lınını elinde taşıyarak yürürdü. Kendisine, "Nalınını niçin giymiyorsun?" diye sorulduğunda: "Resûlullahın (aleyhisselâm) hadîs-i şerîflerini öğrenmek yolunda yalınayak olduğum hâlde yürümeyi seviyorum. Çünkü Resûlullah (aleyhisselâm): (Dikkat ediniz! Kıyâmet gününde, cebbar ve mülk sahibi olan Allahü teâlânın huzûrunda, hesap vermesi en kolay olacak kimseyi size haber veriyorum! Onlar, iyi işlere iki ayağı üzerinde yalınayak yürüyerek koşan kimselerdir. Cebrâil aleyhisselâm bana haber verdi ki, Allahü teâlâ, hayır talebinde yalınayak yürüyen kuluna rahmeti ile nazar eder) buyurmuştu" diye cevap verdi.

Kendisinden de Ebû Bekr bin Mâlik el-Kutay'î, Dâre Kutnî, İbn-i Şahin, Hâkim en-Nişâbûrî, İbn-i Münde, Ebû Hasen bin Razkaveyh, Ebû Hüseyn bin Bişrân ve onun oğlu Ebû Kâsım, Ebû Ali bin Şâzân, Ebû Bekr bin Merdeveyh ve daha birçok âlim ilim aldılar, hadîs-i şerîf rivâyetinde bulundular. Ondan ilim almak için gelenler, Bağdâd'daki Câmi'-i Mensûr'da Cum'a günleri iki halka hâlinde olurlardı. Namazdan öncekiler, Ahmed bin Hanbel'in mezhebine âit fıkhî mes'elelerde fetvâ almak için toplanırlardı. Cum'a namazından sonrakiler de, ondan hadîs-i şerîf yazmak için gelirlerdi. Böylece o, rivâyetlerini çok genişleten kimselerden oldu. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler çok yere yayılmış oldu. O, bu câmide hadîs-i şerîfleri yazdırarak öğretmeye başladığı zaman, onun ilim halkasındaki insanların çokluğundan câminin iki kapısı da ağzına kadar dolardı. Bu halkada, İmâm-ı Ahmed bin Hanbel'in oğlu Abdullah ve Mâlik de bulunuyor ve hadîs-i şerîf yazıyorlardı.

Ahmed bin Selmân çok ibâdet eder ve bütün vakitlerini oruç tutarak geçirirdi. Ebû İshâk-ı Taberî diyor ki: "Ahmed bin Selmân devamlı oruç tutar ve her akşam bir lokma yufka ekmeği ile iftar eder, ondan bir lokmayı da ayırıp bir kenara koyardı. Cum'a gecesi olduğu zaman, ayırdığı bu yufka ile sadaka dağıtır ve böylece daha çok fazîlete, sevâba kavuşmak isterdi."

Ahmed bin Selmân, başından geçen bir hâdiseyi şöyle anlatıyor: "Bir zamanlar çok daralmıştım, İbrâhîm el-Harbî'nin yanına gittim ve içinde bulunduğum durumumu ona anlattım. O dedi ki: Şunu iyi bil ki, bir zamanlar ben de çok sıkışık bir durumda kalmıştım. Yanımda bir kırattan (0,24 gr.) başka birşey kalmamıştı. Hanım bana: "Kitaplarını kontrol et. Kendisine ihtiyâç duymadıklarını ayırıp sat!" dedi. Ben de, günün son namazı olan yatsıyı kıldığım ve dehlize oturup yazmaya başladığım zaman, bir de baktım ki, yolun üzerindeki kapı çalınmaya başladı. Bu da kim? diyerek kapıya vardım. Bana seslendi. Kapıyı açtım. Bana: "Lâmbayı söndür!" dedi. Ben de dediğini yaptım. Dehlize yanıma girdi. Oraya sırtındaki bir çuval yükü bıraktı ve bana: "Bil ki, biz çocuklar için yemek temin ederek durumlarını düzelttik. Senin ve çocukların için lâzım olan şeyi hazır ettik. Bu son şey odur" dedi ve ilk yük denginin yanına ikinci bir şey daha yere koydu. Bana: "Onu ihtiyâcına harca!" dedi. Halbuki ben, bu adamı tanımıyordum. Sonra yanımdan ayrıldı. Hemen hanımı çağırdım ve ona: "Lâmbayı getirip yak!" dedim. O da hemen geldi. Bir de baktık ki, içinde ortalama elli çeşit yiyecek bulunan çok kıymetli bir mendile sarılmış bir bohça! Onun yanına konulan da, içinde bin dinar bulunan bir para kesesiydi." O bana bu hâdiseyi anlattıktan sonra, ben de, onun yanından kalkıp gittim. Ahmed bin Hanbel'in kabrine uğrayıp onu ziyâret ettim. Sonra dönüp geldim. Bir de baktım ki, bir hendeğin yanında yürüyorum. Komşularımızdan yaşlı bir kadın, bana yaklaştı ve: "Ey Ahmed!" diye seslendi. Hemen cevap verdim. Bana: "Sana ne oluyor ki, kederleniyorsun?" diye sordu. Ben de durumumu ona haber verdim. Bunun üzerine bana: (Senin annen bana ölmeden önce 300 dirhem para bırakmıştı ve bana da: Bunu yanında sakla! Sen benim oğlumu sıkışık ve üzüntülü hâlde gördüğün zaman, ona verirsin) demişti. Şimdi benimle beraber gel, onları sana vereyim" dedi. Nihâyet onunla beraber evine gittim. Çıkarıp onları bana verdi. Böylece sıkıntıdan kurtuldum."

Ebû Ali bin Savvâf anlatıyor: Muhammed bin Ali bin Hubeyş bize şöyle bildirdi. 348 senesi Zilka'de ayının onüçüncü Pazar gecesi, Kur'ân-ı kerîm hafızlarından birisi bir rü'yâ görmüştü.

O, rü'yâsını bana anlatarak dedi ki: "Nehr-i Tâbık mescidinde idim. Orada Muhammed el-Cüneyd ile Ebü'l-Hasen bin Bişâr da bulunuyorlardı. Yanlarına nûrânî yüzlü, o zamana kadar hiç görmediğim bir genç geldi. Onlarla beraber namaz kıldı. Sonra kalktılar, selâmlaşıp kucaklaştılar. O zât, tekrar namaz kıldı. Secdede ağlıyarak, Allahü teâlâya yalvarıp yakarıyordu. O sırada yanıma Ca'fer bin Muhammed el-Huldî geldi. Huldî'ye, bu zâtın kim olduğunu sordum. O da, Resûl aleyhisselâm olduğunu bildirdi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, Ca'fer-i Huldî'ye beni işâret ederek buyurdu ki: "Ümmetime, Ebû Bekr Ahmed bin Selmân'ın nasîhatlarını dinlemelerini söylesin. Onunla beraber halifeye gitsinler ve müslümanlara desinler ki: Yakında aramızda büyük fitnelere sebep olacak hâdiseler ortaya çıkacaktır. Zinâ etmek, livata yapmak, şarap içmek, söz verip sözünden dönmek, faiz alıp vermek ve Eshâbıma dil uzatmak günahlarını terk edip, bunlardan vazgeçmezseniz veya tövbe etmezseniz, büyük sıkıntılara düşüp azaplarla karşılaşacaksınız." Yatağımdan fırlayarak uyandım. Sabah olmuştu. Abdest alıp mescide gittim. Sabah namazını kıldıktan sonra, cemaata rü'yâmı anlattım ve onlara: "Ey müslümanlar! Bu, Allahü teâlânın bana bir emânetidir ve sizlere duyurmam benim için elbette lâzımdır. Bu emâneti boynumdan çıkarıp, sizin boyunlarınıza havale ediyorum. Sizler, istenilenlere uyup, men edilenlerden sakınmalısınız. Sizlere duyurmam istenilen şeyleri, tebliğ ederek vazîfemi yerine getirdim. Allah rızâsı için bunlara uyunuz!" dedim.

---

1) Tabakât-ül-Hanâbile, cild-2, sh. 7

2) Târih-i Bağdâd, cild-4, sh. 189

3) Mu'cem-ül-müellifîn, cild-1, sh. 235

4) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 868

5) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 376